

liða órátt, tann stöðan hefur stærri týðning fyrir tey fátaeku og kúgaðu enn tann höttandi kjarnorku-vanlukkan.

Fólkini í triðja heim-inum minna okkum á, at strembanin fyrir friði er meira enn bert at vinna á teim vandum, sum standast av vápnastriði. Tað ræður eisini um at skapa ein heim, har sambandið millum tjóðir er grundað á eina rættvisari figgjar-skipan og stærri moralska ábyrgd.

Ófriðarmiðdeplar og heimsufatandi spenningur

Heimsufatandi spenn-ingur stendst ofta av smáum ófriðarmiðdeplum sum t.d. El Salvador, Nicaragua, Falklands-oýggjarnar/Malvinurnar, Suðurafrika, Namibia, Angola, Afrikuhornið, Libanon, Israel, Iran, Iraq, Afganistan, Pakistan, Kampuchea, Vietnam — ið øll eru í triðja heim-inum. Returnar á hesum vápnastriðum ganga djúpt niður í tey órátt-visu víðurskiptini á staðnum og millum lond, víðurskipti, sum eru eyðkend av kúging og eyðræning. Hesi óráttvisu víðurskipti økja vandan fyrir einum kjarnorku-ragnaroki. Kristinmenniskju, sum virka fyrir friði, eiga at leggja eins stóran dent á hesi óráttarvíðurskipti sum á spenningin millum Eystur og Vestur ella á europeiska trygd.

2. Kriggj

Síðani ápostlanna dagar hava mong kristin sett seg imóti øllum kriggi, tí tað var ikki í tráð við evangelið um Jesus Kristus. Tann gamla læran um »ráttvist kriggj« er altíð byrjað við siðalagsliga at taka stöðu imóti kriggi, í tí at fastliga var undirstríkað, at kriggj kund bert vera tann allarseinasti útvegurin, tá ið allar friðarligar loysnir vóru troyttar at botni. Henda gamla læran hefur eisini altíð borið í sær ta fyrirtreyt, at hópisleyst, vónleyst kriggj uttan nakað úttil til at fara til ráttvisi, er ótolandi. Henda læran hefur gjølliga ført próvgrundir fyrri, at tað vald, sum verður brúkt í kriggi, má vera undir tamarhaldi og stavnhaldi, og at sivilfólkið má ikki vera fyrri áløpi. Nútímans krigsførsla, sum brúkar hópoyðileggjandi vápn og drepur frá hond, antin tað er við atomvápnnum ella ikki, verður tí fordømd av kirkjunnar gomlu læru-setningum. Vit eru øll samd um, at onki kann berast í bótufaka fyrri atomkrigsførslu, sum eins og øll onnur krigsførsla hefur lyndi til at breiða seg og harðna.

3. Læran um kjarnorkuræðing

Vit ivast í, um vanligi hernaðarligi og politiski læru-setningurin um við kjarnorkuhóttan at ræða frí kriggi, er sannur. Spjæðingin av kjarnorku-vápnnum, kjarnorkuóhapp og tað snildisliga vápnasmiðið, sum fær menn at tala um »avmarkað atomkriggj«, eru vandar, sum fara við sær, at læru-setningurin um at ræða við kjarnorkuhóttan hefur mist sitt virði úr øllum sjónarmiðum. Flestu av okkum halda, at tað frá eini kristnari stöðu ikki ber til at lita á, at tað við at hótta við atomvápnnum og møguliga við at brúka tey, slepst undan kriggi. Summi av okkum halda, at tað ber til at brúka kjarnorkuhóttan eina tíð afturat, men bert sum fyrbils framferð inatil friðarligar loysnir eru funnar. Hjá flestum av okkum er sannferingin tann, at bert tað at hava atomvápn er ósambæriligt við trúna á Gud, við uppfatan okkara av skapanini, og við luti okkara í Kristi líkami. Kjarnorkuhóttanin spillir mannavirði okkara, økir óttan og hatríð og skapar móttsetningin millum »figgindan og okkum«. Flestøll av okkum halda tí, at tað at hesi vápn eru til, er móti Guds vilja. Vit eru øll á einum máli um, at lýdni móti Guds vilja krevur av okkum stórt avrik til tess at beina fyrri øllum kjarnorkuvápnnum innan fyrri eitt avmarkað tíðarskeið.

4. Felags trygd

Trygdin hjá einum landi einsamøllum fæst ikki í lag, hvorki við at hótta trygdina hjá einum øðrum landi ella við at royna hernaðarliga at vera sterkari enn onnur lond. Bert »felags trygd« ger øll fólk og lond trygg. At fáa í lag eina øðrvísi altjóða trygdarskipan eftir hugsjónini um »felags trygd« og at gera munandi stig fram móti avvápnandi — hesi bæði eiga at fylgjast.

5. Vápnahandilin

Altjóða vápnahandilin er óndur, kenslukaldur og samvitskuleysur. Vápnahandilin er alsamt vaksinn javnt við, at talið av kúgandi hernaðarstýrum, sum bróta mannarættindini og skapa óráttvisi, er vaksnið. Hesin handil hefur eisini fingið til vega vápnini, sum hava verið nýtt í tí sneisatali av kriggjum, sum verið hava síðani heimsbardagan seinasta, flestøll í triðja heiminum. Hesin handil má avsigast og koma undir altjóða eftirlit.

III Avbjóðingar til landastjórnirnar

Kristin fólk ikki bara ynskja frið, men tey hava

skyldu til at skapa frið. Tað merkir, at kirkjurnar sleppa ikki undan eini politiskari stødutakan — við øllum teim trongdum og øllum teimum kompromis-loysnum, sum tað má fara við sær. At virka fyrir friði við ráttvisi krevur ein vilja til at ganga krossarvegin og koma sær sjálvum í vanda. Vit geva tí kennar, at vit standa saman við brøðrum og systurum um allan heim, sum verða forfylgd, pínd og enntá dripin, tí at tey vága sær at seta seg upp imóti óráttvisi og kúging. Vit heita á landastjórnirnar um at gevast við at vanvirða menniskjans tign og ráttindi í navni »tjóðskaparligu trygdar« ella »teim bráðneyðugu tjóðskaparligu áhugamála«.

Luttakarnir í ráðstevnunum um liv og frið, sum koma úr ymiskum londum og ymsum upprunaumbhvøvi, heita innliga á kirkjurnar um at venda sær til stjórnirnar í sinum heimlandum, av tí at verðsligu maktirnar — eins og vit sjálvi — standa undir Guds dómi. Í teim ymsu londunum er neyðugt at taka nógvar ymiskar spurningar til umrøðu millum kirkjur og landastjórnir, men her skulu vit nevna nakrar av teim spurningunum, sum koma øllum heiminum við.

Vit heita á tey lond, sum tingast í Geneve, Wien og Madrid, um at herða teirra royndir, so at hesar tingingar kunna fáa gott úrslit. Vit megu strongja á

kravið um avvápnadartiltøk, sum altjóða eftirlit er við og kann vera við, — avvápnadartiltøk, sum leiða til fullkomuliga avtøku av øllum kjarnorkuvápnnum áðrenn eitt 5-áraskeið er runnið.

Vv fyrbilstiltøkum, sum eru neyðug, vilja vit nevna:

1. Gevast við at framleiða og seta upp kjarnorkuvápn.
2. Beinanvegin semjast um royndarstöðg-avtaluna og munagóð ikki-spjæðingar-tiltøk.
3. Lýsa kjarnorkufrið.
4. Munagóð einvís friðar- og avvápnadartiltøk.
5. Stjórnarftyfti um ongantið at vera fyrst at nýta kjarnorkuvápn.

Ög av víðarigangandi tiltøkum nevna vit:

1. Stuðla og víðka myndugleika STs og altjóða rætt, og ganga við til at Helsingfors-sáttmálin verður settur í fult gildi.
2. At gjøgnumføra og víðka tey álitisskapandi tiltøkini millum Eystur og Vestur, bæði hernaðarliga og menniskjansliga, so sum Helsingfors-sáttmálin fyriskipar.
3. Halda í æru prinsippini um sjálvsavgerðar-rætt landanna og um ikki-uppileggjan, avtaka øll sleg av mismuni millum lond og tjóðir, og stremba eftir at seta í verk nýggja figgjarliga heimsskipan grundaða á ráttvisi og samhuga.
4. Strangt altjóða eftirlit við vápnahandli (bæði keypi og sølu).
5. Umskipa hernaðar-

